

že umělecká díla nejsou ani výkladem teorií, ani sumarizací faktů. Berou na sebe podobu imaginativních výtvorů, které se mohou stát součástí běžné zkušenosti jako způsob jejího uspořádání a osvětlování.

Estetický kognitivismus může úspěšněji než jiné teorie vysvětlit, proč připisujeme velkým uměleckým dílům tu hodnotu, kterou jim připisujeme. Ačkoliv umění skýtá požitek a lze v něm najít krásu a ačkoliv nás často dojíká, ve své nejlepší podobě má hodnotu, která se pouze těmito rysy vysvětlit nedá. Myšlenka, že umění nám umožňuje lépe porozumět lidské zkušenosti, do toho může vnést smysl, ale není jasné, zda se toto vysvětlení hodnoty dá použít pro všechny druhy umění. Proto se nyní musíme důkladněji podívat na jednotlivá umělecká odvětví – hudbu, malířství, literaturu a architekturu.

HUDBA A VÝZNAM

Dosud jsme na obecné úrovni posuzovali různá vysvětlení hodnoty, kterou připisujeme umění. Jeden ze závěrů, který z toho vyplynul, je ten, že různá vysvětlení nám umožňují připisovat umění různé *stupně* hodnoty. Uvažujeme-li o umění v určitém duchu – například jako o zdroji požitku – budeme mít důvod cenit si ho jiným způsobem, než když o něm uvažujeme nějak jinak – třeba jako o hře krásných symbolů, zdroji emocionálních podnětů nebo formě imaginativního poznání. Skutečnost, že různá vysvětlení vytvářejí různé stupně hodnoty, nám umožňuje posuzovat jejich správnost. Některá z těchto vysvětlení objasní lépe než jiná jak společenské postavení umění, tak rozdíly, které mezi uměleckými díly shledáváme.

Ale společenské postavení umění a jeho kritické hodnocení nelze brát otrocky jako něco, s čím by se každá filozofická teorie bezpodmínečně musela vyrovnat – pro kritické zhodnocení běžných názorů a priorit se naskýtá velké množství příležitostí. K překvapivým výsledkům zde může dojít normativní filozofie umění. Ta ponechává otevřenou možnost, že se mýlíme, pokud jde o podstatu a stupeň hodnoty, a to dokonce i u velmi prestižních forem umění. Opera se všeobecně pokládá za jednu z nejvyšších forem velkého umění. Ale v zásadě je možné, že by kritická filozofie mohla ukázat, že jde o pouhý předsudek.

Ovšem některé skutečnosti týkající se umění musí respektovat každé vysvětlení jeho hodnoty. Jsou to fakta o různých uměleckých *druzích*. Hudba je jiné médium než malba, architektura jiné než drama a tak dále. Jsou to média natolik odlišná, že hodnota umění představuje námět, který je nutno zkoumat podrobněji ve vztahu